

ANDREAS SCHLIEPER

HEIKE REINECKE

LEGENDAARSED KASSID JA NENDE INIMESED

Saksa keelest tõlkinud Elina Adamson

Originaali tiitel:
Heike Reinecke & Andreas Schlieper
„Legendäre Katzen und ihre Menschen“
Ecowin, 2019
© 2019 Ecowin by Benevento Publishing

Illustratsioonide õigused leiab raamatu lõpust.

Eestikeelne tõlge © Elina Adamson ja AS Tänapäev, 2020
Toimetanud Marin Vinkel
Kujundanud Siiri Timmerman

ISBN 978-9949-85-636-7
Trükitud OÜ Greif trükikojas

www.tnp.ee

SISUKORD

Eessõna	5
Kellele lüüakse nurrkella Ernest Hemingway	9
Kass vannitoas Jacques Derrida	17
Suur kass Raymond Chandler	25
Tants kassimehega Haruki Murakami	33
Tule, ilus kass Charles Baudelaire	43
Peaministri kantselei ülemhiirepüüdja Winston Churchill	51
<i>La chatte amoureuse</i> Sidonie-Gabrielle Colette	59
Kassid ja metsas uitaja Ernst Jünger	67
Armastan su suudlusi Freddie Mercury	73
Cocteau kuulub mulle Jean Cocteau	81
Kassid punases ringis Jean-Pierre Melville	87
Kassi pidžaama Ray Bradbury	93
Kass on kaunis saatan Charles Bukowski	99
Parim kinnisti Gustav Klimt	107
Emil ja kassid Erich Kästner	113

Ega ma ole mõni kombekas kodanlik kassipoeg Heinrich Heine	121
Inimene ehitab liiga palju müüre ja liiga vähe kassiluuke Isaac Newton	129
Rosa, Mimi ja Lenin Rosa Luxemburg	135
Kuidas saada suureks kõutsiks E. T. A. Hoffmann	143
Kass on vaba kaastööline Kurt Tucholsky	151
Tõesti üks erakordne kass Samuel Johnson	159
Olen kui kass Frida Kahlo	165
Sinine kass Franz Marc	171
Kass, kes unistab linnust Paul Klee	177
Kassi nimi T. S. Eliot	185
Kasspärlimäng Hermann Hesse	191
Tunnistajaks oli ainult kass Patricia Highsmith	197
Poldi, kass Vernatest O. W. Fischer	205
Hommikusöök kõutsiga Truman Capote	211
Eriti kassid Doris Lessing	219
Järelsõna	224

EESSÕNA

Miks inimesed on just kassidega mesti astunud, on küsimus, mis kuulub ajaloo suurimate vastamata mõistatuste hulka. Nad ei valva ei kodu ega õue, nende liha pole midagi väärt, nende karv samuti mitte, sest nende karusnahk on ammu moest läinud, nad pole ka suureks abiks jahil ning mängida saab nendega ainult siis, kui neil endil selleks tuju on. Hoolimata sellest sobivad nad täpseks äratajaks juba enne päikesetõusu, kusjuures nende tungiv iha värskete toidude järele ei kannata mingit edasilükkamist. Et nad ilmutavad sealjuures väsimatult gurmaanikalduvusi ega lepi sugugi mitte igasuguse einega, saab ühele kassitundjale kärmelt ja üheselt klaariks. Ja kes arvab, et on toidu ja joogi võimaldamisel oma kohustused kassi ees täitnud, saab kassipeldiku puhastamisel nii mõnegi üllatuse osaliseks – juhul kui kass pole oma hoomamatus tarkuses otsustanud rihtida häda seinale, hooletult nurkaloobitud jalanõu või ukse pihta. Ja kuna kassid pole majandusteadlased, ei adu nad ka nahkdii-vani või antiiklaua tundeväärtust, rääkimata siis rahalisest. Iga laps mõistab hiljemalt siis, kui tunneb kätel ja jalgadel küünistusi, et kass ei lase inimesel end kasvatada. Pigem toimib see vastupidi: kass on tõeline inimese dresseerimise meister.

Samas ei saa eitada, et kassidega elab koos üha rohkem inimesi. Praegu on enam-vähem kodus peetavaid kasse juba ainuüksi Saksamaal oma 14 miljonit (umbes igas neljandas majapidamises) – ja seda isegi nüüd, kui hiired ja rotid vähemalt siinkandis meie toitumise ja hügieeni asjus enam suurt muret ei põhjusta. Nende kunagine ülesanne kahjurite tõrjumisel on juba ammu vägagi edukalt inimese ja keemia võitmatu koostöö abil tarbetuks muutunud. Ja me tunneme end pigem häiritult, kui kass – oma ürgset kohust täites – mõnel hommikul hiire või roti või linnu majja toob. Või kui ta kipub jahti pidama koduloomadele nagu viirpapagoid või kuldkalad. Või asub mõnuga meie kallihinnaliste seemisnahksete jalanõude kallale. Ent me ei lase end sellest eksitada: kui siinmail on veel üldse mõni tõeline kasvuturg, siis just iga-sugustele toodetele, mis on mõeldud kasside toitmiseks, nende eest hoolitsemiseks ja nende meelelahutuseks. Isegi riikides, kust seda muidu oodatagi ei oskaks, õitsevad kassiturud, näiteks Jaapanis või Hiinas, kus pärast „ühelapsepoliitikat“ rakendatakse kindlasti ka „ühekassipoliitika“.

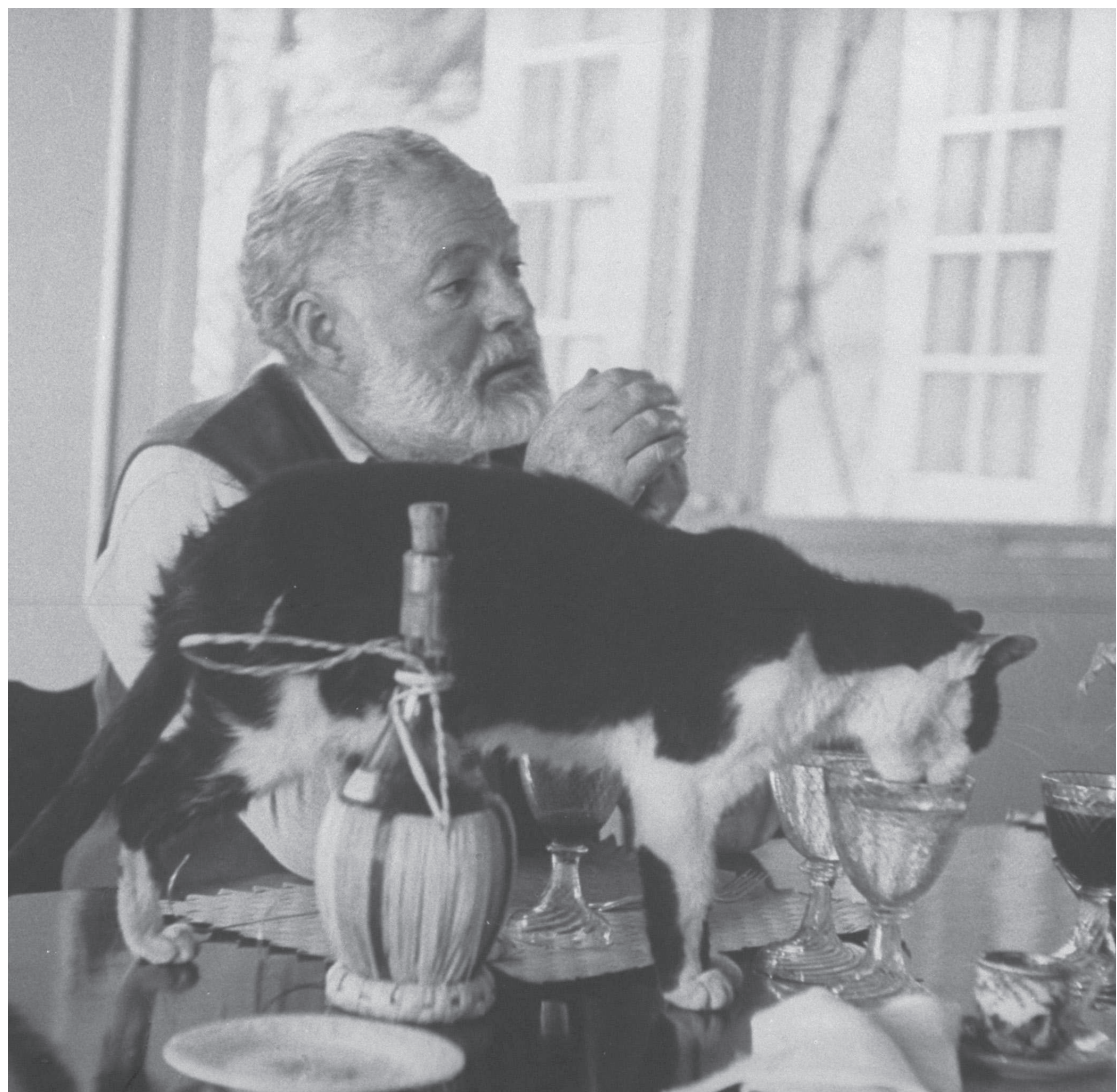
Kuid kõik see ei huvita tõelist kassiarmastajat mitte kõige vähematki: ta teab vaid oma sõltuvusest ja sellest, kui tarbetu on tema kiindumus allergiaid soosiva karvakera vastu. Vähemalt majanduslikus mõttes: „Kass on ainus neljajalgne loom, kes on veennud inimese teda üleval pidama, ilma et kass selleks ise midagi tegema peaks,“ kirjutab Kurt Tucholsky 17. juunil 1928. aastal ajalehes Vossische Zeitung, ja ka praegu pole mõtet tema sõnades kahelda. Ehk on hoopis nii, nagu vahel mõeldakse, et kassid on olemas vaid selleks,

et meile tõestada, et mitte kõik siin elus pole seotud majandusega, et Emake Raha ei valitsegi kõige üle, et võime endiselt põgeneda võlumaailma, kus nurrumine, näugumine ja kurrumine veel midagi tähendavad. Maailmas, kus võib terve mõnusa päeva veeta magades ja end kasides, ilma et keegi sind hilis-Rooma dekadentlikus vaimus laiskvorstiks või muidusööjaks peaks. Maailmas, kus võib alati otsast alata, sest lõppude lõpuks on sul ju seitse elu – ja üks neist laabub mingil ajal ikkagi. Tunnistagem rahumeeli: kui me kassi silmitseme, haarab meid ikka korralik kadedustunne.

Õnneks pole me ainsad, keda kassid lummavad. Igal ajastul ja igal pool on olnud naisi ja mehi, kes on endas eksimatult tuvastanud kiindumuse kassidesse, kuulsaid naisi ja mehi, kelle seltskonnas ei pea oma armastuse tõttu kasside vastu häbi tundma. Otse vastupidi – selle üle tohib, jah, isegi peab tundma uhkust, kui kuulutakse sedavõrd haritud seltskonda. Ja samas toob see ühine kiindumus meid nendele õpetatud, haritud, loominguliste, tähenduslikele, võimsatele, kaunitele ja rikastele inimestele korraliku sammu võrra lähemale. Mida iganes nad ka muidu poleks korda saatnud – kassi paitame ikka samamoodi. Ja kas me ikka saame täielikult välistada, et just kassikarva sügamine tegigi nende eriliste inimeste saavutused võimalikuks? Ja muidugi kassi mõnus nurrumine, kui ta mõnusalt selili viskab ja kõik oma neli käppa välja sirutab.

KELLELE LÜÜAKSE NURRKELLA

ERNEST HEMINGWAY

(1899–1961)

Kui panna üks felinofiilist literaat valiku ette, kas ta saab Nobeli kirjandusauhinna või nimetatakse tema järgi mõni kassiliik, siis kumma kasuks ta otsustaks? Vähemalt Ernest Hemingway ei pidanud küll pikalt järele mõtlema. Tema saavutas mõlemad. Kõigepealt Nobeli preemia – 1954. aastal teose „Vanamees ja meri“ eest – ja hiljem nimetati tema järgi ka polüdaktiilsed kassid. Rahvakeeli nimetatakse neid Hemingway kassideks ja teaduslik nimi huvitab vaid eksper- te. Niisiis – polüdaktiilsetel kassidel on erinevalt teistest kuni seitse varvast (enamasti) esi- või (harvem) tagakäppadel. Tegemist on geneetilise anomaaliaga, millel pole kassidele ei ohtlikku ega pärssivat mõju, pigem vastupidi: need loomad on üldiselt hoopis liikuvama ja osavama elustiiliga kui tava- pärase varbaarvuga kassid.

Need kassid nimetati Ernest Hemingway järgi, sest kirja- nikul oli just säärane kass nimega Snowball (Lumepall). Looma kinkis talle 1931. aastal Stanley Dexter, päästelaeva kapten, kui ta Hemingwayle Floridasse Key Westi külla tuli.

Polüidaktiilseid kasse peeti väga headeks hiirepüüdjateks ja laeva pardal õnnetoojaiks. Kui Hemingway parasjagu Key Westis viibis, kus praegu asub muuseum ja kus endiselt elutseb umbkaudu 40–60 kassi, paaritus Lumepall teiste seal elavate kassidega, tuues ilmale veel teisigi polüidaktiilseid kasse. Umbes pooled tema järeltulijatest sündisid tavalisest rohkemate varvastega – see on küll päritav tunnus, ent mitte määrav, seega ei sünni sel moel sugugi kõik järeltulijad.

Ilmselt hakati selle mutatsiooniga kasse alles pärast Hemingway surma tema järgi nimetama. Seda võib vaadata kui postuumset auavaldust ühele tõelisele kassisõbrale – ent ka kui saatuse ironiat. Sest ei Lumepall ega ka teised Key Westi kassid polnud ei esimesed ega viimased siidikäpad, kes Hemingwayd tema elu jooksul saatsid. Juba lapsepõlvest saadik olid kõikjal, kus kirjanik elas ja töötas, ka kassid – ja mõnega neist lõi ta eriti sügavad sidemed. Hemingway ise oli sügavalt veendunud, et kassid pakkusid talle töö juures aktiivselt tuge. Tema hoolikalt avalikkuse ees loodud imago *macho*-mehest, kes juba noorest põlvest ilmutas huvi jahilkäigu, avamerekalastamise, poksamise ja eriti härjavõitluse vastu, jättis ruumi ka sügavaks ja armastust täis tunneteks kasside vastu, kelles ta vahel isegi „paremaid inimesi“ näha tahtis. „Kassid on emotsionaalselt täiesti ausad,“ kirjutas ta, „inimesed tahavad kõikvõimalikel põhjustel oma tundeid varjata, aga kassid ei tee seda iial.“

Hemingway ei armastanud ainult kasse. Ka tema armastus naiste vastu oli legendaarne – kusjuures üks näis teisega eriskummalisel moel ühte sulavat – ja ta andis naistele nii

oma teostes kui päriselus ikka kassidega seotud hüüdnimesid: Kat, Kath, Cat, Feather Kitty, Katherine Kat, Kitten või Kittner. Vahel kirjutas ta naistele kirjutatud kirjadele alla sõnad „Sinu suur kassipoeg“. Ühes laulukeses – mis, nagu kirjanik ise kirjutas, meeldis kassidele väga – igavikustas ta oma armastuse ka kasside vastu: *A feather kitty's talent lies in scratching out the other's eyes. A feather kitty never dies, oh immortality.** Sulekiisu oli ka tema esimese abikaasa, Hadley Richardsoni eelistatud hellitusnimi. Kirjaniku paljudest teostest leiab biograafilisi viiteid nii päriselt toimunud sündmustele kui ka inimestele ja loomadele tema elus.

Pariisis, kus ta Hadley Richardsoniga elas, oli tal Pärsia kass nimega Feather Puss, hiljem nimetas ta kassi ümber F. Pussiks, kes tema postuumselt, 1964. aastal ilmunud raamatus „A Moveable Feast“ („Pidu sinus eneses“) esines John „Bumbey“, väikese poja hoolsa lapsehoidjana. Richardsonile olevat Hemingway pühendanud ka 1924. aastal kirjutatud lühijutustuse „Cat in the Rain“ („Kass vihma käes“), mis räägib noorest naisest, kes tajub oma olemasolu trööstituna ja soovib endale kassi. Hiljem, juba oma teise naise Pauline'i ja nende ühiste poegade Patricku ja Gregoryga järgnes Key Westi periood kuuevarbalise Lumepalli ja paljude teiste kassidega. Ent alles 1939. aastal, kolides koos kolmanda naise, Martha Gellhorniga Kuubale, Havanna lähedale Finca La Vigiasse, ja hiljem, elades mõni aasta kokku Mary Welshiga, oma neljanda ja viimase abikaasaga, arenes Hemingway kiindumus kassidesse välja erilisel ja märkimisväärsel kombel.

* Sulekiisu anne peitub teise silmade väljakratsimises. Sulekiisu ei sure eal, oo, surematus. (Siin ja edaspidi tõlkija märkused.)

